

изравняване на ромските права с тези на останалото население. Така в началото на 20-ти век е извоювано правото на глас за всички роми, без разлика на религиозна принадлежност, образователен и социален статус. Едновременно с това малките ромчета са получили достъп и до образователната система на държавата. По този начин се поставя началото на един дълъг и труден процес на постепенно ликвидиране на пълната безпросветност и неграмотност в средите на българските роми.

Вторият етап в развитието на ромската общност е времето на т.нар. „народна власт“ (от 1944 г. до 1989 г.) Макар и твърде противоречив по отношение на държавната политика към етническите малцинства, през този период ромската общност у нас получила реален достъп до трудова реализация и до редица социални услуги, които значително издигнали социалния ѝ статус, а в областта на образованието към средата на периода беше ликвидирана напълно неграмотността сред ромското население.

Третият етап от разглеждания процес на самопознание и формиране на механизми за общностна принадлежност сред ромите започва с демократичните промени след 1989 г. и продължава в наше време. За първи път в българската история е позволено в пълна степен на първопроходците на ромската общност да се вглеждат към себе си и към ценностите на собствената си общност. За да се стигне обаче до този процес, беше необходимо да се премине през дългия и труден път на раждане, отглеждане и формиране на първото поколение ромска интелигенция, потръгнал от 50-те години на миналия век и продължаващ сред общността и в наши дни.

Тук е мястото да направим съществената уговорка, че по силата на заложения в Конституцията на Р. България принцип на еднонационалност и поради дългото време на съжителстване между българите, ромската общност у нас и нейните първопроходци както и другите традиционни етнически малцинства у нас ще бъдат интерпретирани като носители на формираната във времето българска национална душевност, т.е. като част от единна, национална народопсихология. Ние смятаме, че така ще се опознаем и самоопознаем по-добре и ще гарантираме както съхранението на един интересен и малко познат етнос - ромският, така и развитието на един колоритен народ, какъвто е българският.

1.2 Явлението „първопроходство“ у нас и Първопроходецът в ромската общност

За да оценим значимостта на съществените характеристики на ромската общност в съвременните условия на живеене в България ще използваме термина първопроходец. Значението му, както и общата постановка за него се нуждаят от уточнение.

Първопроходец в ромската общност е този отдаден на обществено-просветна дейност ром, който принадлежи към първото поколение ромска интелигенция. Той е завършил престижно за обществото образование, има позитивен принос в духовната област, създал е обществено признат интелектуален продукт в областта на науката, изкуството и културата, както и е получил обществено признание в педагогическата практика, административната дейност, ръководството на неправителствени организации, за своето участие в политиката и пр.

С други думи първопроходецът за ромската общност е принадлежащият към първото поколение роми, успешно завършили средно специално и особено